

O RAZSTAVI "LA INMIGRACION ESLOVENA EN ARGENTINA" (SLOVENSKI PRISELJENCI V ARGENTINI)

Daša Hribar

Razstava z naslovom "La Inmigracion Eslovena en Argentina" je bila prvič na ogled v argentinskem Nacionalnem muzeju priseljevanja ("Museo Nacional de la Inmigracion") v Buenos Airesu od 5. septembra do 13. oktobra 2003. V dneh, ko nastaja pričujoči zapis, je razstava pripotovala v Rosario, kjer bo v sklopu festivala priseljskih skupnosti ("Feria de la Colectividades") na ogled v tamkajšnjem Kulturnem centru. V decembru 2003 bo na ogled v Zgodovinskem muzeju v mestu Parana, nato pa tudi v drugih večjih mestih, kjer Slovenci v Argentini živijo. Svojo pot bo zaključila decembra 2004 v Ljubljani, v Slovenskem etnografskem muzeju.

Razstavo smo pripravili Museo Nacional de la Inmigracion, Slovenski etnografski muzej, Prekmursko podporno društvo iz Bernala, društvo Triglav iz Buenos Airesa, Zedinjena Slovenija in Veleposlaništvo RS v Argentini, ki je podalo pobudo za postavitvev razstave in prevzelo tudi velik delež organizacijskih obveznosti.¹ Ob razstavi smo izdali tudi zbiranko, za katero je besedilo napisal mag. Bojan Grobovšek, veleposlanik RS v Argentini.

Na razstavi smo prikazali priseljevanje Slovencev v Argentino od 80. let 19. stotletja do srede 50. let 20. stotletja, torej v obdobju njihovega množičnega prihajanja na argentinska tla. Prav tako smo prikazali zgodovino, življenje in kulturo slovenskih priseljencev na celotnem argentinskem ozemlju. Ker je bila to *prva razstava o slovenskih priseljenkih v Argentini*, smo želeli, da bi bila širše informativna. Namenjena je bila obiskovalcem slovenskega porekla vseh generacij. Na njej so se "Staro Slovenci" seznanili s kulturnim delovanjem in življenjem slovenskih priseljencev, ki so v Argentino prišli po letu 1948. Slednji pa so se lahko seznanili s tem, kaj vse je bilo na argentinskih tleh slovenskega že pred prihodom slovenske politične emigracije. Dosedanja bolj ali manj prevladujoča ne - komunikacija med obema "skupinama" je medsebojno poznavanje zavirala. Na pričujoči razstavi pa smo se odločili te delitve preseči in obiskovalcem predstaviti slovenske priseljence v Argentini kot celoto. Želeli pa smo jih približati tudi vsem ostalim obiskovalcem muzeja, ne glede na njihovo etnično pripadnost. Zato smo

¹ Pripravljalni odbor za izvedbo razstave je vodil mag. Bojan Grobovšek, veleposlanik RS v Argentini. V njem pa smo bili: prof. Martin Duh (koordinator razstave), mag. Daša Hribar (Slovenski etnografski muzej), Esther Cmor in Roberto Mislej (Prekmursko podporno društvo iz Bernala), Fernando Leskovec (društvo Triglav iz BA), arh. Jure Vombergar (Zedinjena Slovenija) ter Jana Strgar in Anita Pipan z Veleposlaništva RS v Argentini. Pri pripravi razstave so sodelovali še prof. Ochoa in arh. Sampedro (Museo Nacional de la Inmigracion), Veronika Duh (oblikovalka), arh. Damian Bevk (arhitekt razstave), dr. Irene Mislej, ki je prispevala del gradiva in del besedila za razstavo.

predstavili tudi osebnosti, ki so izraziteje prispevale v argentinsko družbo in ki jih pozna malone vsak Argentinec, vendar (morda) ne vedoč, da so slovenskega porekla.

Tako zasnovano razstavo je bilo mogoče izpeljati le s sodelovanjem najširšega kroga slovenskih priseljencev. Veleposlaništvo RS v Argentini, ki je bilo pobudnik za postavitve razstave, je povabilo k sodelovanju vse tri osrednje slovenske organizacije v Buenos Airesu, ki so se vabilu odzvale in pri pripravi razstave tudi z veliko truda in delovne vneme vztrajale.² Pričujoča razstava je bila njihov prvi *skupni projekt*, kar je bilo za vse izjemnega pomena. Razstava Slovenski priseljenci v Argentini je bila tako tudi prva razstava, ki je bila na ogled zunaj prostorov tega ali onega slovenskega kulturnega doma. Na ogled je bila v nacionalni argentinski ustanovi in s tem so slovenski priseljenci v Argentini prestopili (včasih ozek) krog svojega notranjega delovanja.

Gradivo, ki je bilo na ogled na razstavi je bilo javnosti predstavljeno prvič in zbrano posebej v ta namen. Poleg slovenskih društev, kulturnih domov in posameznikov iz Buenos Airesa, so ga prispevali tudi Slovenci iz Cordobe, Mar del Plate, Rosaria, Parana, Mendoze, San Lorenza in Bariloch.

Kot avtorica vsebinske zasnove sem sporočilo razstave koncipirala skozi šest poglavij, v katerih smo gradivo predstavili deloma v originalu, deloma pa skeniranega na panojih. *Prvo poglavje* so sestavljali trije panoji, ki so prinašali poglavitne podatke o Sloveniji in slovenskih priseljencah v Argentini. Besedilo je bilo v španskem jeziku, z izjemo tretjega panoja, ki je informacije posredoval v slovenskem jeziku in zato hkrati tudi simboliziral skrb za njegovo ohranitev v priseljenškem okolju. *Drugo poglavje* so sestavljali štiri panoji, ki so posredovali informacije o prihodih Slovencev na argentinska tla skozi zgodovino. To je bil pano s potnimi listi od leta 1879 do leta 1954, prvič zbranimi na enem mestu posebej za to razstavo. V teh desetletjih so Slovenci prihajali v Argentino iz različnih držav, zato sploh niso bili poznani kot Slovenci.³ Predstavili smo zemljevid slovenskih naselbin v Argentini ter imena ulic in trgov, ki nosijo slovensko ime. Pano s pročelji slovenskih kulturnih domov je ponazarjal bogato tovrstno dejavnost. *Tretje poglavje* je zajemalo štiri panoje, ki so prikazovali pomen katoliške in evangeličanske cerkve za življenje in kulturo slovenskih priseljencev. Predstavili smo kulturno dejavnost pred letom 1948 in kulturno dejavnost po letu 1948 (dva panoja). *Četrto poglavje* je bilo namenjeno vidnejšim osebnostim. Predstavili smo življenje in delo antropologa Juana Benigarja, arhitekta Viktorja Sulčiča, slikarke Bare Remec, kulturnega delavca dr. Tineta Debeljaka, mezosopranistke Bernarde Fink, industrijalca Hermana Zupana in družinskega kronista Carlosa Cesar Bizaja. Prav vsak od njih se je še posebej zapisal v argentinsko družbo: Viktor Sulčič kot arhitekt najbolj znamenitega argentinskega nogometnega stadiona Boca Juniors in osrednje tržnice Abasto; dr. Tine Debeljak tudi kot prevajalec argentinskega nacionalnega epa Martín Fierro v slovenščino; Carlos Cesar Bizai kot kronist slovenske družine iz Bizajšč v Goriških Brdih, ki ima v Argentini že več kot sto letno tradicijo (prispeli so leta 1879); Herman Zupan kot

² Prekmursko podporno društvo iz Bernala, Triglav, Zedinjena Slovenija.

³ Prihajali so iz Avstro-Ogrske, Države Srbov, Hrvatov in Slovencev, Kraljevine Jugoslavije, Italije, SFR Jugoslavije, s potnimi listi Rdečega križa.

LUGARES DE LA ARGENTINA DONDE SE RADICARON LOS ESLOVENOS

El territorio argentino le ofreció una múltiple variedad de oportunidades de trabajo a los inmigrantes. Desde 1878, se fueron radicando a lo largo y a lo ancho y se fueron integrando a las economías regionales, conservando los oficios o profesiones que tenían en su país de origen.

Homenaje a la Rep. de Eslovenia en Quilmes (Pcia. de Bs. As.).

Calle República de Eslovenia en la Ciudad de Buenos Aires.

Plaza Rep. de Eslovenia en la ciudad de Gral. San Martín (Pcia. de Bs. As.).

Inicia de obras de iluminación en la Villa Eslovena (Barrón, Pcia. de Bs. As.).

LA INMIGRACION ESLOVENA EN ARGENTINA

industrijalec, čigar tovarne v Argentini proizvedejo več kot polovico vse uporabljene embalaže

Peto poglavje je vsebovalo pet panojev, na katerih smo prikazali pomen slovenskih priseljencev za razvoj smučanja, pohodništva in andanizma v Argentini (zlasti področje Bariloch). Predstavili smo tudi različne športne dejavnosti mlajše generacije slovenskih priseljencev; predstavili smo slovenske medije in šole slovenskega jezika. Predstavili smo tudi nekaj vidnejših umetniških ustvarjalcev sodobnega časa: skladatelja Cirila Krena, kiparja in slikarja Marjana Gruma, režiserko Lito Stantich, pisateljico Vlady Kociancic, ki so vsi v Argentini zelo poznani.

Poglavje smo zaključili z najmlajšo generacijo slovenskih priseljencev v Argentini, to so otroci v starosti do 12 let, ki s posredovanjem staršev nadaljujejo tradicijo praznovanja Miklavža, Božiča, Pusta in Velike noči "po slovensko".

Šesto poglavje je bilo sestavljeno iz Fotokolaža in oglasov. Fotokolaž je bil sestavljen iz črno - belih fotografij, ki so prikazovale slovenske priseljence pri različnih poklicih v prvih obdobjih njihove priselitve v Argentino. Svoja znanja so tekom desetletij močno razvili in ustanovili večje število podjetij. Njihov gospodarski napredek je simboliziral pano z oglasi podjetij, katerih lastniki so slovenski priseljenci.

Originalni predmeti, dokumenti, knjige in druge publikacije so bili na ogled v vitrinah. Obiskovalci so se lahko seznanili s slovarji in učbeniki slovensko - kasteljanskega in kasteljansko - slovenskega jezika, ki so v Argentini izšli že v 20. in 30. letih 20. stoletja. Na ogled smo postavili del iz izredno bogate založniške dejavnosti, ki je za slovensko izseljensko skupnost v Argentini še posebej značilna. Obiskovalci so si radi ogledali vitrino, v kateri smo predstavili znamenite pisanice ing. Marka Bajuka iz Mendoze in klekljane čipke, ki jih je naredila Regina Daniela Truden Leber iz Buenos Airesa. Predstavili smo ju kot simbol ohranjanja slovenske ljudske umetnosti v izseljenstvu. Skorajda nepogrešljiv identitetni znak na prireditvah slovenskih priseljencev v Argentini pa je gorenjska narodna noša, zato smo tudi njo vključili v razstavo.

Razstava je bila v na ogled v dvorani, ki jo v "Museo Nacional de la Inmigracion" namenjajo občasnim razstavam. Zato na njej ni bilo mogoče prikazati vsega zbranega gradiva, ki je k pripravljalcem razstave prihajalo v vedno večjih količinah.⁴ Bila pa je to izjemna priložnost, da smo se z zbranim gradivom iz vseh koncev Argentine lahko prvič seznanili v tako velikem obsegu na enem mestu.

V Buenos Airesu je razstava doživela zelo ugoden odmev. Skupaj s spremljevalnimi prireditvami si jo je ogledalo 9.500 obiskovalcev.

Mag. Daša Hribar je višja kustodinja v Slovenskem etnografskem muzeju, vodja Kustodiata za slovenske izseljence, zamejce in tuje etnične skupine v Sloveniji.

⁴ Izbor gradiva za razstavo sta pripravila kustodinja mag. Daša Hribar in koordinator razstave prof. Martin Duh, ki je pripravil tudi vse podnapise. Besedila so prispevali prof. Martin Duh, mag. Bojan Grobovšek, mag. Daša Hribar, arh. Jure Vombergar, dr. Irene Mislej, Esther Cmor, Herman Zupan. Razstavo sta oblikovala Veronika Duh in Damian Bevk.